

XLI. Adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek és kiadások

Varga Mihály
pénzügyminiszter

Budapest, 2021. szeptember „16”

A fejezet a központi költségvetés devizában és a forintban fennálló adóssága kamat- és egyéb kiadásait és bevételeit tartalmazza.

KIADÁSOK

Az államadóssággal kapcsolatos összes kiadás 1 272 165,3 millió forint volt 2020-ban, amely összeg 161 245,1 millió forinttal (14,5%-kal) haladja meg az 1 110 920,2 millió forintos előirányzatot. Ezen belül a kamatkiadás 1 227 652,6 millió forint volt, ami 149 942,8 millió forinttal (13,9%-kal) haladta meg az 1 077 709,8 millió forintos előirányzatot.

Az államadósság utáni kamatkiadásoknak az előirányzathoz viszonyított 149 942,8 millió forintos többletkiadása elsősorban a pandémia okozta válság hatására megnövekedett finanszírozási igényből adódott. A tervezetthez képest jóval magasabb összegű és hosszabb futamidejű hiányt és lejáratot finanszírozó forint- és deviza államkötvény, illetve hosszú futamidejű lakossági értékesítésre, valamint csereaukciókra és devizakötvény visszavásárlásokra került sor, amelyet tovább erősített a forintnak az euróhoz képest a vártnál nagyobb mértékű gyengülése.

A csereaukciók és a visszavásárlások következtében a finanszírozási és a kamatkiadási szerkezet módosult, amely a tervezetnél alacsonyabb hozamszint és hitelkamatok mellett csökkentőleg hatott a kamatkiadásokra. 2020-ban a költségvetés kamatbevételei 212 661,6 millió forinttal voltak magasabbak a tervezettnél, azaz a kiadások kisebb mértékben emelkedtek, mint a bevételek, tehát a nettó kamatkiadás 64 820,3 millió forint összeggel elmaradt a tervektől.

A nettó eredményszemléletű kamatkiadás 1 043 880,4 millió forint volt 2020-ban, ami kismértékben, 1,6 %-kal magasabb a tervezett 1 026 757,3 millió forinthez képest.

1. Cím: A devizában fennálló adósság és követelések kamatkiadásai

A devizában fennálló adósság kamatkiadásai 82 442,8 millió forinttal lettek magasabbak az előirányzatnál, és 237 331,9 millió forintot tettek ki. A devizában fennálló hiteleknel 1283,9 millió forint, a devizakötvényeknél 79 981,7 millió forint kiadásnövekedés keletkezett. A tervekhez képesti eltéréseket elsősorban az év során megvalósult, de nem tervezett devizakötvény kibocsátások okozták, valamint a visszavásárolt devizakötvények előrehozott kamatfizetése.

A kamatkiadást növelte továbbá az ún. mark-to-market betétek utáni negatív kamatok összege.

2020-ban az euró átlagos árfolyama 351,17 Ft/euró volt, ez jelentősen gyengébb az előirányzatkor tervezett 320,9 Ft/eurónál, ami szintén emelte a tervhez képest a deviza kamatkiadások nagyságát. 2020. december 31-én a tervezett árfolyamhoz képest jelentős gyengüléssel 365,13 Ft/euró árfolyammal zárt, amely az év végi adósságállomány szempontjából is lényeges volt.

A devizahitelek kamatelszámolásai címsoron a kifizetett kamatok összesen 1283,9 millió forinttal lettek magasabbak a tervezettnél, és 24 054,6 millió forintot tettek ki. E címsoron található az állam által nemzetközi pénzügyi szervezetektől és az uniótól felvett hosszú lejáratú devizahitelek külföld felé történő kamatfizetése, az egyéb devizahitelek, azaz a korábbi években átvállalt hitelek kamatai és máshova nem sorolt egyéb devizahitelek kamatai, mint a Paks 2 hitel is. A devizahiteleknel a kiadásnövekedés háttérében alapvetően a forint árfolyamának bekövetkezett gyengülése áll.

A nemzetközi pénzügyi szervezetektől (Európai Beruházási Bank, Európa Tanács Fejlesztési Bank,) és az Európai Uniótól felvett devizahitelek után kifizetett kamatok összesen 1768,9 millió forinttal lettek magasabbak a tervezettnél, és 22 250,2 millió forintot tettek ki. A növekedést alapvetően a tervárfolyamot jelentősen meghaladó 2020. évi átlagos forintárfolyam okozta. A 2020 év végén 0%-os kamatozású volt az összes devizahitel 24%-a.

Az Európai Beruházási Banktól felvett devizahitelek után fizetett kamatok összege 19 986,4 millió forintot tett ki, ami 8,4%-kal magasabb az eredeti előirányzathoz képest. A tervezettnél 1554,1 millió forinttal magasabb devizakamat kizárólag az árfolyamváltozás kedvezőtlen hatásának eredménye.

Az Európa Tanács Fejlesztési Banktól felvett hitelek esetében is az árfolyam gyengülése eredményezte a kiadások növekedését. Ezen a soron 214,8 millió forinttal lett magasabb a kamatkiadás, és 2263,8 millió forintot tett ki.

Az Európai Unió munkahelyek megőrzését támogató EU SURE hitelkeretéből lehívott hitel kamata 0%-os kamatozású volt.

Az egyéb devizahitelek kamatkiadásai az önkormányzatoktól 2011-ben, 2013-ban és 2014-ben átvállalt, külföldi pénzintézetekkel szemben fennálló devizahitel utáni kamatkiadásokat jelenti 69,0 millió forint összegben, ami 128,9 millió forinttal kisebb a tervezettnél, mivel a tervezetthez képest a kamatszint kedvezőbben alakult az év során.

Az egyéb devizahitelek között került elszámolásra a Paks 2 beruházással kapcsolatos hitel utáni kamatfizetés is. 356,1 millió forinttal kisebb kamatkiadás jelentkezett ezen az előirányzaton, mivel a Paks 2 beruházással kapcsolatban 2020 februárban lehívott hitelrész még októberben előtörlesztésre került, így a kamatfizetési időszak a tervezettnél rövidebb lett 2020-ban.

A központi költségvetés által 1999-től kibocsátott nemzetközi devizakötvények után 208 463,3 millió forint összegű kamatkiadást fizetett a központi költségvetés. A tervekhez képest 78 989,0 millió forinttal magasabb összeg egyrészt a tervekben nem szereplő devizakötvény-kibocsátások, másrészt a tervhez képest kedvezőtlenebb devizaárfolyam, harmadrészt a tervekben nem szereplő devizakötvény visszavásárlások eredménye.

2020-ban a külföldi piacon jelentős mennyiségű, 2 301 448,9 millió forint összegű forrásbevonásra került sor. Nemzetközi devizakötvény kibocsátása valósult meg 6,0 milliárd euró, azaz 2 121 155,0 millió forint értékben, amelynek részét képezi Magyarország első nemzetközi Zöld Kötvényének kibocsátása is 1,5 milliárd euró, azaz 518 355,0 millió forint összegben. Ezen kívül sor került japán jenben denominált ún. Szamuráj-kötvények kibocsátására 62,7 milliárd jen, azaz 180 293,9 millió forint összegben, amelyből 20,0 milliárd japán jen, azaz 57 510,0 millió forint szintén a környezetvédelmi kiadásokat finanszírozó Zöld Kötvényt képviselt.

Az év során jelentős összegben, 473 909,6 millió forint értékben visszavásárlásra kerültek a tervekben nem szereplő, eredetileg 2021-ben, 2023-ban és 2024-ben lejáró, magas kamatozású, dollárban denominált devizakötvények. A visszavásárlás célja ezen évek devizalejáratának csökkentése volt, amely 2020-ban kamatkiadás növekedést okozott, mivel a visszavásárolt devizakötvények előrehozott kamatfizetésére került sor, ugyanakkor e műveletek csökkentik a 2021-ben, 2023-ban és 2024-ben esedékes kamatfizetéseket.

A belföldi devizakötvények, azaz a Prémium Euró Magyar Állampapír (PÉMÁP) kamata 3556,1 millió forintot tett ki 2020-ban, amely a terveket jelentősen meghaladó értékesítésnek köszönhetően 992,7 millió forinttal magasabb a tervezettnél.

Elszámolásra került 1257,9 millió forint kamat a máshová nem sorolható egyéb devizaműveletek kamatelszámolása során, ami az előirányzathoz képest 1177,2 millió forint kamatkiadás növekedést jelent. Ennek oka, hogy a tervezés során figyelembe volt, az MNB

által a devizabetétek után fizetett euro-piaci kamatszintek az év során a tervezett mérték alatt alakultak, vagyis a pénzpiaci kamatcsökkentések következtében az MNB-nél elhelyezett betétekre a vártnál magasabb, negatív kamatláb került felszámításra.

2. Cím: A forintban fennálló adósság és követelések kamatkiadásai

A forintadósság kamatkiadásai 2020-ban 990 320,7 millió forintot tettek ki, amely 67 500,0 millió forinttal nagyobb az előirányzatnál.

A forinthitelek kamatkiadása összességében 5369,7 millió forinttal kisebb az előirányzatnál, és 24 836,5 millió forintot tett ki. A kiadáscsökkenés köszönhető a tervezettől eltérő lehívásoknak, valamint a tervezetnél kedvezőbb kamatok eredményének.

Az összes hiteleken belül kisebb súllyal bíró Európa Tanács Fejlesztési Banktól lehívott hitelek esetében a többletkamatkiadás a 2020. évi tervezést követően, de még 2019-ben lehívott hiteleknek köszönhető. Ennek következtében a tényleges kamatkiadás 75,8 millió forinttal magasabb volt a tervezettnél. Az Európai Beruházási Banktól felvett projektfinanszírozó hitelek esetében 5445,6 millió forintos kamatmegtakarítás mutatkozott, mivel a kamatszint lényegesen kedvezőbbben alakult a tervezettnél, és ezt erősítette a volumen és szerkezeti hatás is.

A forint államkötvények kamatkiadásai 895 990,7forintot tettek ki 2020-ban, amely 117 280,1 millió forinttal magasabb az előirányzatnál. A kamatkiadások alapvetően a hiány előirányzathoz képesti jelentős megemelkedésének következtében megemelt kibocsátások és kötvénycsereaukciók miatt nőttek, illetve a jelentősen megnövekedett lakossági értékesítés is érdemben emelte a kamatot.

Az államkötvények kamatkiadásai 15,1%-kal, azaz 117 432,9 millió forinttal haladták meg az előirányzatot, és 895 982,9 millió forintot tettek ki. A többletkiadásokat elsősorban két egymással ellentétes hatás befolyásolta: a kedvező piaci helyzetben a terveket jelentősen meghaladó kibocsátások, valamint csereaukciók növelték, ugyanakkor a tervezetthez képest alacsonyabb hozamok kamatmegtakarítást eredményeztek az év során.

A másodpiaci műveletek (kötvény-visszavásárlások, kötvény cserék, a bankközi piacon (OTC) történő és hálózati visszavásárlások) során az alacsonyabb kamatszint - és a tervezettnél nagyobb mennyiség esetében - árfolyamveszteség jelentkezik, ami növeli a kamatkiadásokat. Az államkötvények lejáratát simító, és a költségvetés finanszírozásának biztonságát növelő kötvény visszavásárlások és kötvénycserék esetében ez az árfolyamveszteség valójában az eredeti lejáratig terjedő időszakra jutó kamatkiadás jelenlegi értéken történő előrehozását jelenti, így ezzel a többlet kamatfizetéssel a jövőbeni kamatkiadások csökkennek.

Az államkötvény kamatkiadáson belül a lakossági államkötvények kamata 24 830,8 millió forinttal meghaladta a tervezett kamatkiadást, és 264 245,5 millió forint volt. A lakossági állampapírok előző években tapasztalt állománynövekedése a Covid pandémia és a gazdasági válság hatására évközben lassult, azonban év végére a versenyképes hozamoknak és a digitális csatornák folyamatos fejlesztésének köszönhetően ismét a korábbi trend szerint növekedett. A 2019-ben bevezetett dematerializált és nyomdai úton előállított Magyar Állampapír Plusz (MÁP Plusz) értékesítése 2020-ban is rendkívül sikeres volt, amelyhez hozzájárult, hogy a lakossági befektetők lejáratú lakossági állampapírjaikat döntően a kedvező befektetési lehetőséget kínáló MÁP Plusz értékpapírba fektették be. A rövid futamidejű lakossági állampapírok állománya tovább csökkent 2020-ban is.

A nem piaci értékesítésű államkötvények 7,8 millió forintos kamatkiadása 152,8 millió forinttal lett kisebb az előirányzatnál, köszönhetően a változó kamatozású államkötvények – a tervezetthez képest is - csökkenő hozamának.

A kincstárjegyek 69 493,5 millió forint összegű kamatkiadása 43 102,6 millió forinttal alacsonyabb a tervnél. Ezen belül a diszkontkincstárjegyek után kifizetett 1963,9 millió forint kamat 8541,0 millió forinttal kevesebb, mint az előirányzat összege. A diszkontkincstárjegyek esetében ez a megtakarítás a tervezetthez képest csökkentett állomány és a tervezettől szintén elmaradó hozamoknak köszönhető. A lakossági kincstárjegyek kamatkiadása 67 529,6 millió forintot tett ki, amely 34 561,6 millió forinttal kisebb a tervekhez képest. A csökkenés köszönhető a tervezettől elmaradó értékesített állománynak, amely 31 946,8 millió forinttal csökkentette a kiadásokat, valamint a hozamhatásnak, amely 2614,9 millió forinttal mérsékelte a kiadást. A lakossági állampapír-vásárlásoknál a hangsúly eltolódott a kedvezőbb, hosszabb futamidejű lakossági államkötvény, a népszerű MÁP Plusz vásárlások irányába, mivel a tervek még nem számoltak a 2019 júniusában bevezetett rendkívül népszerű magas kamatozású és kedvező feltételekkel bíró MÁP Pluszsal.

Likviditáskezelési tevékenység keretében a napvégi Kincstári Egységes Számla (KESZ) sávban tartására szolgálnak a repóügyletek. E soron 0 millió forint kamatkiadás keletkezett 2020-ban, amely a megnövekedett likviditási igény miatt a tervekhez képesti csekélyebb repótevékenységnek, valamint a pénzpiaci kamatszint nagymértékű csökkenésnek köszönhetően 1307,8 millió forinttal alulmaradt a tervezetthez képest.

3. Cím: Egyéb költségek

Az adósság és követeléskezelés egyéb kiadásai cím együttes összege 44 512,7 millió forintot tett ki, amely 11 302,3 millió forinttal nagyobb az előirányzathoz képest. Ezen a címen az állam a forint- és deviza elszámolások, devizahitelek rendelkezésre tartási díját, állampapír és devizakötvény kibocsátások, valamint az állampapírok lakossági értékesítése utáni jutalékot, továbbá a forgalmazás egyéb költségeit fizeti ki (KELER díjak, tőzsdei díjak, nyomdaköltség stb.). E cím tartalmazza az állampapírok lakossági értékesítését támogató marketing-kommunikációs kiadások, valamint az adósságkezelés költségeinek előirányzatait is. Az előirányzatot meghaladó teljesülés elsősorban a terven felüli jelentős összegű devizaügyletek jutalékkiadásainak és a terveket meghaladó lakossági értékesítéshez kapcsolódó (értékesítési) jutalékkiadások növekedésének tudható be.

A piaci kibocsátásokhoz, hitelfelvetelekhez kapcsolódó forint- és devizajutalékok 40 804,2 millió forintot tettek ki 2020-ban, amelyek a tervekhez képest 10 907,7 millió forinttal lettek magasabbak.

A devizajutalékok összege 7947,2 millió forinttal meghaladta a terveket és 9473,2 millió forintot tett ki. A jelentős növekedést elsősorban a terven felüli devizakötvény-kibocsátások után fizetett közreműködői díjak képezték. Tovább emelte a devizajutalékok összegét az Európai Uniótól a koronavírusválság hatásainak enyhítésére biztosított SURE hitellehívás során fizetett folyósítási jutalék és a Budapest-Belgrád vasútvonal megépítésének finanszírozására létrejött hitelszerződés után fizetett díjak összege. A növekedésben szerepet játszott még a tervezetthez képest gyengébb devizaárfolyam, illetve a tervekhez képest nagyobb összegű belföldi PÉMAP devizakötvény kibocsátás is növelte a jutalék kifizetések összegét.

A forintjutalékok az értékpapírok nettó értékesítésének jelentős növekedése következtében, 2960,5 millió forinttal lettek magasabbak a tervekhez képest, az állampapírok után kifizetett értékesítési jutalékok összege így 31 331,0 millió forintot tett ki. 2020-ban a forintjutalékok részét képezte, de külön előirányzati soron szerepelt a Magyar Államkincstár, mint függő ügynök által értékesített állampapírok után fizetett értékesítési jutalék, amely 2599,2 millió forintot tett ki, ezáltal 499,2 millió forinttal meghaladta az előirányzat összegét. A tervezettnél nagyobb teljesülés mutatja a Magyar Államkincstár és alforgalmazóinak sikeres állampapír-forgalmazási tevékenységét.

Az állampapírok lakossági értékesítését támogató kommunikációs kiadások összege 2344,6 millió forint volt, ami 394,6 millió forinttal meghaladja az előirányzat összegét. A megnövelt összeg a lakossági állampapírértékesítés volumenének növelése érdekében a fokozott marketing támogatását szolgálta. Az adósságkezelés költségei az előirányzattal egyezően 1363,9 millió forintot tettek ki.

BEVÉTELEK

A központi költségvetés adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet bevételi összege 247 197,3 millió forint volt, amely 212 477,6 millió forint többlet-bevételt jelent a költségvetési előirányzathoz képest. A túlteljesítéshez a forintadósság és követelések kamatbevételi többlete 214 763,2 millió forinttal járult hozzá, a deviza kamatbevétel azonban 163,3 millió forinttal elmaradt a tervezettől.

1. Cím: Devizában fennálló adósság és követelések kamatelszámolásai

A devizában fennálló kamatbevételek és követelések összege lényegesen magasabban alakult az előirányzathoz képest. A költségvetési előirányzat eredetileg 135,6 millió forint összegű kamatbevétellel számolt, ehhez képest a bevétel 2237,1 millió forintot ért el.

A belföldi devizakötvény, a PÉMÁP kamatbevétel összege 14,7 millió forinttal magasabb a tervezetnél, összesen 150,3 millió forintos bevétel teljesült. A deviza kamatbevétel e címsorán a bevétel a PÉMÁP értékesítése során elszámolt felhalmozott kamatbevételből és a visszaváltáskor elszámolt árfolyamnyereségből származott. Az év folyamán a PÉMÁP tervezettnél nagyobb volumenű értékesítése, valamint a nem tervezett visszaváltások miatt alakult magasabban a bevétel a tervezettnél, amelyet a tervhez képest alacsonyabb kamatláb csökkentett.

A belföldi devizakötvények tényleges értékesítésének összege 50 166,7 millió forint volt, a tervezett 32 380,0 millió forinttal szemben,

Az egyéb devizaműveletek kamatelszámolásai címen kerültek elszámolásra a máshová nem sorolható devizaműveletekhez kapcsolódó kamatelszámolások. Az FX swap műveletek, a mark-to-market betétműveletek utáni kamatelszámolások bevételei 1006,5 millió forintot tettek ki 2020-ban. Ezen a soron nagyrészt a külön előirányzattal nem rendelkező ún. mark-to-market betétek utáni kamatok összege jelenik meg.

Az Európai Uniótól a koronavírusválság hatásainak enyhítésére biztosított SURE hitellehíváshoz kapcsolódóan elszámolt árfolyamnyereségből 1080,3 millió forint bevétel adódott.

A deviza államadósság kockázatainak csökkentése érdekében az ÁKK Zrt. swapműveleteket köt. A nemzetközi piaci szokványok alapján a swap műveletek miatt fennálló partnerkockázatok csökkentése érdekében a felek a swapok nettó értékének megfelelő fedezetet (betétet) helyeznek el egymásnál, amiből az adósságállomány részét képezik az ezen ügyletek után az ÁKK Zrt.-nél elhelyezésre került fedezeti összegek (az ún. mark-to-market betétek) az egyéb kötelezettségek soron. A partnerek folyamatosan jelentős összegű devizabetétet helyeztek el, ezen betétekre a negatív pénzüpiaci kamatok miatt az azokat elhelyező bankok fizették, ami bevételként lett elszámolva.

2. Cím: Forintban fennálló adósság és követelések kamatbevételei

A forint államadósságból- és követelésekből származó kamatbevételek jelentős összeget, 244 960,1 millió forint bevételt értek el 2020-ban. A 212 661,6 millió forintos túlteljesülés döntően az államkötvény aukciókhoz és csereaukciókhoz kapcsolódik. Az államkötvények többszöri, terveket meghaladó aukciós értékesítése, az államkötvények csereaukciója és az OTC (másodpiaci) ügyletek során az alacsony szintre csökkent piaci hozamok miatt az értékesítés többnyire árfolyamnyereséggel történt. A keletkező árfolyamnyereség és

felhalmozott kamatbevétel 209 168,6 millió forinttal haladta meg az eredetileg tervezett szintet. A tervekhez képest a jelentős hiánytöbblet miatt, és az aukciókon jelentkező nagy érdeklődés következtében rendszeresen megemelésre került az értékesítés. Szintén emelte az értékesítést és így a kamatbevételeket a tervezett volument lényegesen meghaladó kötvénycsere program, ennek keretében megvalósult a rövid futamidejű kötvények hosszabb futamidejű kötvényre történő cseréje, amely összhangban van az államadósság-kezelés egyik kiemelt célkitűzésével, a futamidő hosszítással. A hosszú futamidejű lakossági állampapírok kamatbevétele 2627,1 millió forinttal maradt el a tervtől, amely a csökkenő PMÁP és megszűnő 2MÁP/BMÁP értékesítésből adódik.

A kincstárjegyek felhalmozott kamata 30,1 millió forintot tett ki, ami a kincstári hálózatban visszaváltott kincstárjegyek többletbevétele (árfolyamnyeresége). A repóműveletekhez kapcsolódó kamatbevétel 172,7 millió forintot ért el, amely a tervekhez képest alacsony hozamszintnek köszönhetően 157,2 millió forinttal kisebb a tervezetthez képest.

A kamatbevételek további tétele a Kincstári Egységes Számla után az MNB által fizetett kamatból származik, amely a HUFONIA index vagy a jegybanki alapkamat közül az alacsonyabb mértékével megegyező kamatot jelent. Ez az elmúlt években nullához közeli negatív kamat volt, így ezen a címen előirányzat tervezésére nem került sor. A pozitív kamatoknak köszönhetően azonban 2020-ban 6247,2 millió forint kamatbevétel keletkezett ezen a jogcímen.

3. Cím: Egyéb költségek

A jutalékok és egyéb költségek alcím, forint elszámolások során került elszámolása 0,1 millió forint bevétel, amely a nyomdai úton előállított állampapírok gyártása során előforduló minőségi hibák okán kapott visszatérítésből adódott.